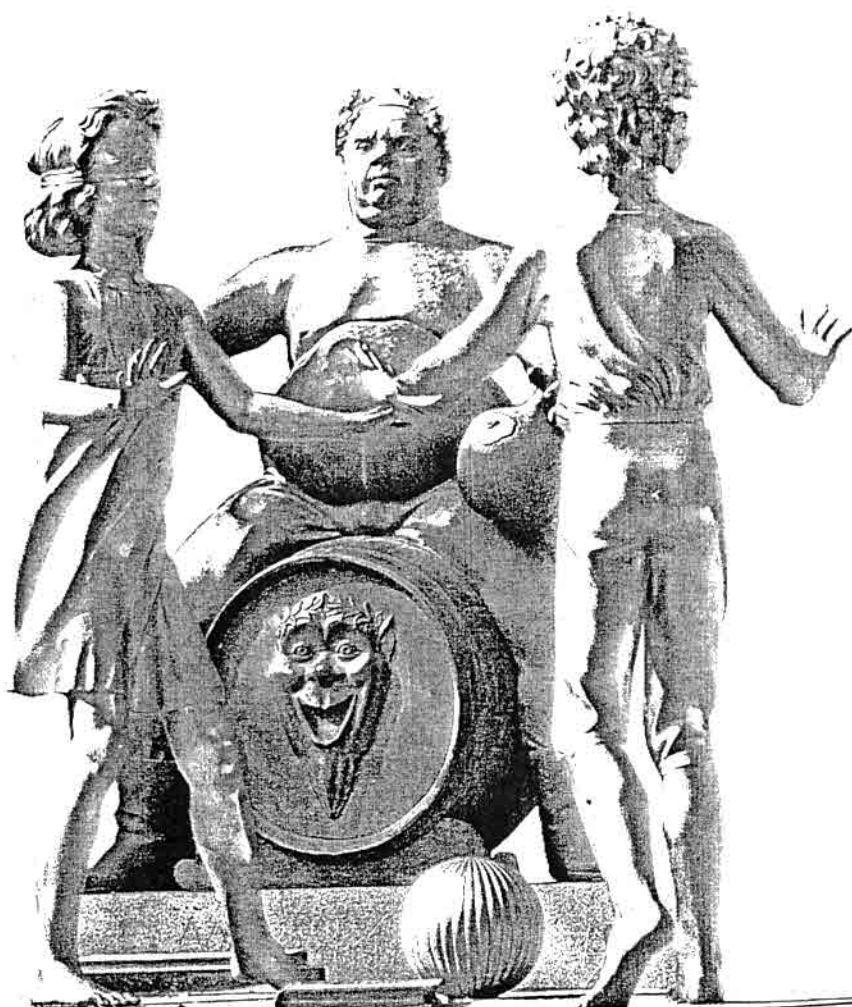

SP

sociální práce
sociálna práca

nabízíme spojení teorie s praxí
ponúkame spojenie teórie s praxou

Sociální práce, zdraví a životní styl

3

2017

ročník 17

vydává Asociace vzdělavatelů v sociální práci
a Evropský výzkumný institut sociální práce OU

Sociální práce / Sociálna práca

Czech and Slovak Social Work

Recenzovaný odborný časopis

Šéfredaktor / Editor-in-chief:

Libor Musil, Masaryk University, Czech Republic

Zástupci šéfredaktora / Deputy to the Editor-in-chief:

Brian Littlechild, University of Hertfordshire, United Kingdom

Eva Mydlikova, Trnava University in Trnava, Slovakia

Redakční rada / Editorial Board

Balogova Beata, University of Presov, Slovakia

Erath Peter, Catholic University of Eichstätt, Germany

Ewijk Hans Van, University for Humanistic Studies, Nederland

Gojova Alice, University of Ostrava, Czech Republic

Gulczynska Anita, University of Lodz, Poland

Hämäläinen Juha, University of Eastern Finland, Kuopio, Finland

Chytil Oldrich, University of Ostrava, Czech Republic

Jovelin Emmanuel, Catholic University of Lille, France

Kallay Andrej, Trnava University in Trnava, Slovakia

Keller Jan, University of Ostrava, Czech Republic

Klusacek Jan, Evangelical Theological Seminary College, Czech Republic

Kristan Alois, Jabok College, Czech Republic

Matulayova Tatiana, Palacky University, Czech Republic

Mills Karen, University of Hertfordshire, United Kingdom

Metteri Anna, University of Tampere, Finland

Novosad Libor, Palacky University, Czech Republic

Payne Malcolm, Manchester Metropolitan University, United Kingdom

Puhl Ria, Catholic University of Applied Sciences KFH NRW, Cologne, Germany

Rusnakova Marketa, Catholic University in Ruzomberok, Slovakia

Schavel Milan, St Elizabeth University in Bratislava, Slovakia

Sykorova Dana, Palacky Univerzity Olomouc, Czech Republic

Balaz Roman, Masaryk University, Czech Republic

Vychází 6x ročně / The Journal is published 6 times per year (4 times in Czech and Slovak, 2 times in English)

ISSN 1213-6204 (Print), ISSN 1805-885X (Online)

Registrační číslo MK ČR / Registration Number of the Ministry of Culture: MK ČR E 13795

Číslo vyšlo 30. června 2017 / This issue was published on 30th June 2017

Editor čísla / Issue Editor:

Libor Novosad, Palacky University, Czech Republic

Vydává / Published by:

Asociace vzdělavatelů v sociální práci, Joštova 10, 602 00 Brno, IČO: 49465619

a Evropský výzkumný institut sociální práce OU, Fr. Šrámka 3, Ostrava

Korektura / Proofreading: Vilem Kmunicek

Grafická úprava / Layout: Radovan Goj (www.goj.cz)

Titulní fotografie / Title photo: Sousoší „Děti, oběti neřesti dospělých“, Moskva

Tisk / Print: Printo, spol. s r. o. (www.printo.cz)

Webové stránky časopisu / Journal Website: www.socialniprace.cz

Editorial

Editorial	3

Stati

Monika Bjelončíková: Očekávání lidí žijících s HIV/AIDS od sociální práce	5
Kateřina Glumbíková, Alice Gojová, Barbora Grundělová: Zdraví a přístup ke zdravotním službám u obyvatel a obyvatelek azylových domů – téma pro sociální práci?	23
Marie Vágnerová, Jakub Marek, Ladislav Csémy: Osobnostní faktory ovlivňující setrvání v bezdomovectví u mladých lidí	41
Elena Gažíková, Veronika Šimonová: Rizikové správanie detí v detských domovoch. Zdravie ohrozujúca konzumácia alkoholických nápojov	55
Adéla Recmanová, Soňa Vávrová: Proměny sociální práce v informační společnosti: reflexe sociálních pracovníků sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi	65
Ladislav Otava: Návrhy řešení nejasné konceptualizace vybraných pojmů teorie zvládání dilemat sociálními pracovníky	80

Recenze

Zdeněk Sloboda: Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita	90

Online prakticko-publicistická část časopisu	94

Naše poslání a cíle	95

Zaměření příštího čísla	96

Slovak, 2 times in English)

RE 13795

Editorial

Editorial 3

Papers

Monika Bjelonicikova:
Expectations of People Living with HIV/AIDS from Social Work..... 5

Katerina Glumbikova, Alice Gojova, Barbora Grundelova:
Health and Access to Health Services for People Living in Shelters – Topic for Social Work? 23

Marie Vagnerova, Jakub Marek, Ladislav Csemy:
Personal Factors Influencing the Persistence of Homelessness among Young People 41

Elena Gazikova, Veronika Simonova:
Risky Behaviour of Children in Children’s Homes. Alcohol Consumption Harmful to Health 55

Adela Recmanova, Sona Vavrova:
The Transformation of Social Work within an Information-based Society:
Reflections of Social Workers on Social Activation Services for Families with Children 65

Ladislav Otava:
Proposals for Solutions to Unclear Conceptualization of Selected Concepts
Theory of Management Dilemmas of Social Workers 80

Book Reviews

Book Reviews 90

Online Practical-Journalistic Part of the Journal 94

Our Mission 95

Next Issue Focus 96

Editorial

.....	3
.....	5
for Social Work?	23
People	41
harmful to Health	55
h Children	65
.....	80
.....	90
.....	94
.....	95
.....	96

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
kolegyně, kolegové a příznivci sociální práce
i našeho časopisu,

dovoluji, abych Vás přivítal na stránkách tohoto
čísla a seznámil Vás s tím, co Vám nabízí. Naši
čtenáři již vědí, že ač jednotlivá čísla časopisu
nejsou monotematická, tak se snažíme o to, aby
se každé číslo věnovalo určitému aktuálnímu
tématu v sociální práci. Obdobně je tomu
i nyní, kdy se setkáváme nad statěmi nebo
publicistickými texty explicitně nebo spíše
nepřímo zaměřenými na zdraví a zdravý životní
styl v kontextech sociální práce.

Společným cílem autorů, redakce i editora bylo
prezentovat různé pohledy na zdraví a zdravý
životní styl ve vztahu jak k oborové praxi
a teoretickým souvislostem či východiskům
sociální práce, tak ke vzdělávání i profesním
aktivitám sociálních pracovníků.

V první stati se Monika Bjelončíková zabývá
**Očekáváním lidí žijících s HIV/AIDS
od sociální práce.** Poukazuje na to, že sociální
práce může sehrávat klíčovou roli v organizování
a poskytování služeb v oblasti prevence i vlastní
pomoci lidem žijícím s HIV/AIDS a lidem
touto nákazou ohroženým. Rozvoj praxe
sociální práce v této oblasti je široce diskutován
v pomáhajících profesích a autorka chce k této
diskusi přispět podnětným zprostředkováním
toho, jak je sociální práce a její role vnímána
z perspektivy této cílové skupiny, tedy lidmi
žijícími s HIV/AIDS.

Následující stať Kateřiny Glumbíkové, Alice
Gojové a Barbory Gründelové zkoumá, zda
je **Zdraví a přístup ke zdravotním službám
u obyvatel a obyvatelek azylových domů
tématem pro sociální práci.** Autorky usilují
prostřednictvím přehledové studie k tematice
zdraví předmětné cílové skupiny a jejího
přístupu ke zdravotním službám o „vnesení“
této problematiky do oblasti zájmu sociální
práce. Pozornost přitom zaměřily především
na fyzické a psychické zdraví osob v azylových
domech, zdraví žen z azylových domů
a možnosti využívání zdravotnických služeb
těmito osobami, aby upozornily na potřebu

tvorby komplexní podkladové analýzy v oblasti
zdraví obyvatel azylových domů v ČR. Taková
analýza je dle autorek potřebná k rozvoji sociální
práce a sociálních služeb pro danou klientelu.

Specifické skupině osob žijících mimo vlastní
domov se věnuje také text Jakuba Marka,
Ladislava Csémyho a Marie Vágnerové,
zaměřený na **Osobnostní faktory ovlivňující
setrvání v bezdomovectví u mladých lidí.**

Z autory provedeného šetření vyplynulo, že
k faktorům ovlivňujícím „propad“ na ulici
a chronizaci bezdomovectví patří zejména
negativní zkušenosti z rodiny a s tím
související absence jakéhokoli zázemí, nedobré
osobnostní vlastnosti a neschopnost nebo
nezájem či neochota systematicky pracovat.
Autoři zdůrazňují fakt, že velmi významným
negativním faktorem „upevňujícím“ setrvání
v bezdomovectví je dlouhodobé užívání drog
a alkoholu s až fatálně nepříznivým dopadem
na životní situaci lidí bez domova.

**Rizikovým chováním dětí v dětských
domovech** s akcentem na zdraví ohrožující
konzumaci alkoholických nápojů se zabývají
Elena Gažiková a Veronika Šimonová.
Představují výzkum, jehož dílčím cílem
bylo identifikovat míru výskytu konzumace
alkoholu u klientů v sedmi dětských
domovech v Nitranském kraji. Výzkum
s využitím dotazníku ESPAD prokázal, že
téměř tři čtvrtiny respondentů mají zkušenost
s požíváním alkoholických nápojů, přičemž
nejčastěji požívaným alkoholem jsou pivo
a destiláty. Tato zjištění dokládají potřebu
cílených opatření v oblasti sociální politiky
a zejména tvorby i realizace preventivních
programů s ohledem na specifické potřeby dětí
a mladistvých z dětských domovů.

Méně explicitně ve vztahu ke zdraví a životnímu
stylu, avšak podnětně pro praxi je koncipován
text Adély Recmanové a Soni Vávrové
o **Proměnách sociální práce v informační
společnosti: reflexe sociálních pracovníků
sociálně aktivizačních služeb pro rodiny
s dětmi.** Cílem autorek bylo předložit zkušenosti
ze zahraničí, tyto komparovat s českým
prostředím sociální práce a hledat možnosti

transferu zahraničních poznatků či zkušeností. Stať přináší parciální výsledky kvalitativního výzkumu, využívajícího polostrukturovaných rozhovorů s 6 sociálními pracovníky sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi a zaměřeného na reflexi informatizace v české sociální práci. Z výzkumu vyplynulo, že sociální pracovníci proces informatizace intenzivně vnímají s tím, že se podle nich nejvýznamněji dotýká tři oblastí výkonu sociální práce - vedení intervencí sociálním pracovníkem, formy komunikace mezi sociálním pracovníkem a uživatelem a vztahu sociálního pracovníka s uživatelem.

Poslední statí, tentokrát zaměřenou především na teorii sociální práce, je text Ladislava Otavy **Návrhy řešení nejasné konceptualizace vybraných pojmů teorie zvládání dilemat sociálními pracovníky**. Autor diskutuje dilemata sociálních pracovníků dle Musila, Nečasové a Janské. Zaměřuje se zejména na pojmy spojené se zvládáním nesourodých očekávání, která před sociální pracovníky

Inzerce

VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

ZÁKLADY SEBEŘÍZENÍ A SEBE/REFLEXE

v sociálních službách

v rozsahu 24 hodin

Kurz je vhodný pro vedoucí pracovníky i ty, kteří jsou někým vedeni, a zajímá je vliv hodnot na sebeřízení a řízení organizací.

Kurz se koná 9. – 11. 10. 2017.

VEDENÍ PORADENSKÉHO ROZHOVORU

v sociálních službách

v rozsahu 24 hodin

Kurz je vhodný pro pracovníky využívající poradenský rozhovor jako jeden z hlavních nástrojů práce s klientem a kteří si chtějí rozhovor především prakticky nacvičit.

Kurz se koná 8. – 10. 11. 2017.

Podrobnější informace na
www.remedium.cz
 tel: 272 743 360
vzdelavani@remedium.cz

stavi jejich práce s klientem v organizacích. Je zřejmé, že teorie zvládání dilemat si zaslouží pozornost, a Otava vyvozuje, že změnou „ideálů“ a „nastavení“ sociálních pracovníků lze zlepšit jejich předpoklady ke zvládání obtížných rozhodování (dilemat), souvisejících s jejich prací.

V prakticko-publicistické online části přinášíme „mix“ velmi zajímavých esejí, rozhovorů, reflexí praxe a expertiz orientovaných na zdraví a zdravý životní styl ve vztahu k teorii i praxi v sociální práci.

Libor Novosád a Kateřina Rychlá se věnují východiskům internetového poradenství a jeho roli v podpoře zdraví osob s postižením i jejich blízkých na příkladu aktivit olomoucké iPoradny.cz. Roman Baláz vede rozhovor s emeritním primářem léčebny v Bohnicích, Karlem Nešporem o problematickém životním stylu lidí v ČR a o možné intervenci v rámci sociální práce. Odborníci z Evropské kontaktní skupiny reflektují možnosti kariérního poradenství při změně nevhodného životního stylu dlouhodobě nezaměstnaných osob. V dalším rozhovoru profesor Jan Holčík hovoří o zdraví a životním stylu, který zdraví ohrožuje. Jana Kumprechtová se věnuje psychickému zdraví, resp. psychosomatice a vyrovnávání se stresem v sociální práci. Specialisté z Centra výzkumu zdravého životního stylu UPOL reflektují významné ohrožující tendence v oblasti zdravého životního stylu. Expertiza Lenky Krhutové se zaměřuje na otázky ohledně objektivního posouzení zdravotní situace člověka. Kromě toho najdete v této části časopisu profily inspirativních organizací a další, postupně přidávané texty.

Věřím, že se nám podařilo naplnit čtenářská očekávání. A to nejen v hlavní tematice avizovaného diskursu zacíleného na to, jakými způsoby může sociální práce působit na zdraví lidí i na jejich přijatelný životní styl, a jak mohou sociální pracovníci poznávat a ovlivňovat životní podmínky svých klientů tak, aby dokázali předcházet zdravotním rizikům a uměli je řešit. Děkuji autorům i redakčnímu týmu za spolupráci a vám, našim čtenářům, přeji pohodové a podnětné čtení.

*Libor Novosád,
 editor čísla*

Rizikové správanie detí v detských domovoch. Zdravie ohrozujúca konzumácia alkoholických nápojov

*Risky Behaviour of Children in Children's Homes.
Alcohol Consumption Harmful to Health*

Elena Gažiková, Veronika Šimonová

PhDr. Elena Gažiková, PhD.,¹ vyštudovala odbor sociálna práca na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. Je odbornou asistentkou na Katedre sociálnej práce a sociálnych vied na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Zaoberá sa problematikou sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, supervízie, sociálnej patológie a sociálneho poradenstva. Pracovala na oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v Nitre na pozícii sociálneho kurátora a na úseku ústavnej starostlivosti. Pôsobila ako člen tímu Prípravy na profesionálne rodičovstvo. Vedie výcviky sociálnych a poradenských zručností.

PhDr. Veronika Šimonová² je internou doktorandkou na Katedre sociálnej práce a sociálnych vied na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Zaoberá sa školskou sociálnou prácou, sociálnou politikou, sociálnou prácou s nepočujúcimi. Na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva vedie Kurz slovenského posunkového jazyka v rámci ponuky ďalšieho vzdelávania študentov fakulty. V praxi pracuje s osobami so sluchovým postihnutím. Je štatutárnou zástupkyňou občianskeho združenia TÍCHO, ktoré sa venuje podpore a pomoci osobám so sluchovým postihnutím a ich rodinám.

Abstrakt

Alkoholizmus ako pravidelné, nadmerné a zdravie ohrozujúce konzumovanie alkoholických nápojov považujeme za závislosť, ktorá ohrozuje nielen jedinca, ale aj celú spoločnosť. Článok predstavuje zistenia realizovaného výskumu, ktorého čiastkovým cieľom bolo identifikovať mieru výskytu konzumácie alkoholu u detí v detských domovoch. Výberový súbor tvorilo 141 detí z detských domovov v Nitrianskom kraji (n = 141). Celkovo boli dáta získané zo siedmich detských domovov. Išlo o zámerný výber, pričom v každom detskom domove boli respondentmi deti a mládež vo veku od 11 do 19 rokov. Zber dát sa uskutočnil pomocou dotazníka ESPAD, z ktorého boli vybrané oblasti, na ktoré bol zameraný náš výskum. Dotazník vznikol v rámci medzinárodnej štúdie ESPAD. Výskum ukázal, že takmer tri štvrtiny respondentov majú skúsenosť s požívaním alkoholických nápojov, pričom najčastejšie požívaným alkoholom je pivo a tvrdý alkohol. Výskumné zistenia demonštrujú potrebu realizovať opatrenia v oblasti sociálnej politiky a zamerať sa na tvorbu a realizáciu preventívnych programov so zreteľom na špecifické potreby detí z detských domovov.

Kľúčové slová

alkoholizmus, deti, detské domovy, rizikové správanie, prevencia

¹ Kontakt: PhDr. Elena Gažiková, PhD., Katedra sociálnej práce a sociálnych vied, Kraskova 1, 949 74 Nitra; egazikova@ukf.sk

² Kontakt: PhDr. Veronika Šimonová, Katedra sociálnej práce a sociálnych vied, Kraskova 1, 949 74 Nitra; veronika.simonova@ukf.sk

Abstract

Alcoholism, regular, excessive alcohol consumption is harmful to health. It is considered an addiction is destructive not only to an individual but also to society as a whole. One of the objectives of the research was to identify the rates of alcohol consumption by children from children's homes. The sample study group consisted of 141 children from children's homes from Nitra region ($n = 141$). In total, the data were collected from 7 children's homes. In each children's home the respondents were intentionally chosen from children and youth between the age of 11 and 19. Data collecting was carried out using ESPAD questionnaires. Particular fields were selected from the questionnaire corresponding to the objectives of the research. The research showed that almost three quarters of the respondents have had experience with alcohol consumption. The most commonly consumed form of alcohol is beer and spirits. Research findings demonstrate the need to take measures in the field of social policy and to focus on the creation and implementation of preventive programmes with regard to specific needs of children from children's homes.

Keywords

alcoholism, children, children's homes, risky behaviour, preventive

1. ÚVOD

Cieľom článku je upriamiť pozornosť na problematiku detí v detských domovoch so zameraním sa na rizikové správanie tejto cieľovej skupiny. Prináša výsledky výskumu zameraného na mieru výskytu rizikového správania detí v detských domovoch a porovnáva ich vzhľadom na pohlavie a vek detí. Pre účely témy tohto čísla časopisu sme spomedzi vybraných rizikových javov, ktoré boli skúmané (fajčenie cigariet, konzumácia alkoholu, užívanie marihuany alebo hašišu, kriminalita a šikana) vybrali konzumáciu alkoholu. Článok analyzuje rizikové správanie v oblasti konzumácie alkoholu a v danom kontexte sa zameriava aj na prevenciu rizikových spoločenských javov. Zaoberá sa postavením a úlohami multidisciplinárneho tímu a sociálnych pracovníkov, ktorí sú ich neoddeliteľnou súčasťou.

2. RIZIKOVÉ SPRÁVANIE

Skutočnosť, že je dieťa vyňaté zo svojej biologickej rodiny a žije v umelo vytvorenom prostredí, ktoré mu má nahrádzať domov, môže viesť deti v detských domovoch k správaniu, ktoré možno považovať za nežiaduce a ohrozujúce. Rizikové správanie je široký pojem zahŕňajúci rôzne typy nežiaduceho správania od nenápadných signálov až po veľmi závažné prejavy v správaní. Ide o správanie hraničiace a presahujúce hranicu správania, ktorú predpisuje sociálna norma. Podľa Širůčka a kol. (2007) ide o sociálny konštrukt zahŕňajúci rozmanité formy správania, ktoré nemusia byť úplne jasne vymedzené, sú to však tie, ktoré spôsobujú zdravotné, psychické alebo sociálne ohrozenie jednotlivca a jeho sociálneho okolia. Ohrozenie môže byť už reálne, alebo predpokladané. V tomto kontexte je kľúčová prevencia. Hroncová (2006) vymedzuje pojem prevencia ako predchádzanie nežiaducim javom, rôznym formám rizikového správania a problémom. Účinná sociálna prevencia je výsledkom veľmi kvalitnej komplexnej analýzy sociálnej situácie a musí sa spájať s rôznymi druhmi špecificky orientovanej prevencie. Podľa Matouška a Kroftovej (2005) je najvýznamnejším prostriedkom sociálnej prevencie výchova detí v rodinách a výchova detí v školách. Práve u detí z detských domovov absentuje výchova v rodinách a deti sa často stretávajú s predsudkami zo strany škôl, čo môže mať súvis s výskytom rizikového správania u detí z detských domovov. Medzi najčastejšie dôvody pre umiestnenie dieťaťa do detského domova podľa Bohovicovej a kol. (2000) patrí alkoholizmus rodičov, užívanie návykových látok alebo zneužívanie a týranie detí. Umiestnením dieťaťa do ústavnej starostlivosti dieťa stráca vzťah s kľúčovou osobou a snaží sa nájsť si človeka, ktorému by mohlo veriť (Matějček, 2005). Prostredie detského domova je najčastejšie spájané s psychickou depriváciou, ktorú Langmeier a Matějček (in Kovařík a kol., 2004) charakterizujú ako psychický stav, ktorý vzniká, pokiaľ nie sú uspokojované základné psychické potreby dieťaťa po určitú dlhšiu dobu. Následky tohto psychického stavu sa môžu v neskoršom vývoji jedinca

nsidered an addiction is
bjectives of the research
omes. The sample study
= 141). In total, the data
ents were intentionally
g was carried out using
re corresponding to the
of the respondents have
m of alcohol is beer and
social policy and to focus
pecific needs of children

novoch so zameraním sa
aného na mieru výskytu
na pohlavie a vek detí.
vov, ktoré boli skúmané
ninalita a šikana) vybrali
ácie alkoholu a v danom
sa postavením a úlohami
u súčasťou.

vorenom prostredí, ktoré
, ktoré možno považovať
rôzne typy nežiaduceho
le o správanie hraničiace
rúčka a kol. (2007) ide
iplne jasne vymedzené, sú
rotlivca a jeho sociálneho
xte je kľúčová prevencia.
i javom, rôznym formám
:lmi kvalitnej komplexnej
itovanej prevencie. Podľa
prevencie výchova detí
ntuje výchova v rodinách
s s výskytom rizikového
enie dieťaťa do detského
e návykových látok alebo
fa stráca vzťah s kľúčovou
ostredie detského domova
(in Kovařík a kol., 2004)
kladné psychické potreby
neskoršom vývoji jedinca

prejaviť „špecifickými nápadnosťami a vnášať do sociálnych vzťahov niektoré psychické „rizikové“ okolnosti“ (Kovařík a kol., 2004:110). „Psychická deprivácia nemôže zrušiť, zničiť, vymazať to, čo je dané geneticky, ale potláča, oslabuje, utlmuje to, čo sa ďalej deje výchovou – bráni, aby projektívne rezilientné sily prijali svoju funkciu a dostatočne ju rozvinuli“ (Matějček, 2005:218). Matějček a kol. (1997) poukazujú na určitý vzájomný vzťah medzi psychickou depriváciou a vznikom porúch správania, kedy nedostatok žiaducich podnetov k uspokojovaniu potrieb je súčasne aj psychickou motivačnou základňou pre špecifické formy správania. Obdobie puberty a dospievania možno považovať u detí v detských domovoch za najrizikovejšie. Je to obdobie, kedy prežívajú vnútorný chaos spojený s hľadaním vlastnej identity, čo môže viesť k prilnutiu k skupinám s rizikovým správaním. Jedným z rizik je aj požívanie alkoholických nápojov.

„Alkoholizmus je pravidelná a nadmerná, zdravie ohrozujúca konzumácia alkoholických nápojov, pričom závislosť od alkoholu ohrozuje nielen samého jedinca, ale aj jeho rodinu a celú spoločnosť“ (Hroncová, 2006:69). Mojtovej (2008) uvádza, že alkohol je na celom svete najrozšírenejšia droga, pričom len v Európe sa nachádza okolo 23 miliónov ľudí závislých od alkoholu. Vek liečených pacientov – alkoholikov každým rokom klesá a pribúda čoraz viac žien.

Skála (in Hroncová, 2006) rozoznáva 4 stupne prístupu k alkoholu:

- Abstinencia – človek, ktorý nepožil alkohol v akejkoľvek podobe aspoň po dobu troch rokov.
- Konzument – zásadový – pije v miernych neškodných dávkach a neopija sa, a nezásadový – neopija sa viac ako 4krát do roka.
- Abuzér (pijan) – dostáva sa do štádia opitosti príležitostne častejšie, časť týchto ľudí aj pomerne pravidelne.
- Alkoholik – je notorickým pijanom so všetkými dôsledkami vrátane abstinenciálnych príznakov.

Hroncová (2006) vníma alkoholizmus ako nebezpečný jav ako z hľadiska jedinca, tak spoločnosti. Z hľadiska jedinca si vo zvýšenej miere škodí zdraviu (ochorenie pečene, vysoký krvný tlak, tráviaci systém, nervový systém, psychické ochorenia). Z hľadiska spoločenského predstavuje značné riziko v súvislosti s vysokým podielom na výskyt trestnej činnosti, častých úrazoch, dopravných nehodách, ale tiež v súvislosti so spoužitím predovšetkým v rodine – častá príčina rozvodovosti, v susedstve a na pracovisku. Obzvlášť nebezpečný je pre detský organizmus, kde aj malá dávka môže vyvolať nebezpečné otravy.

Mojtovej a Krčméry (2002) vo svojej štúdií skúmali koreláciu alkoholizmu so zhubným bujením. Zistili, že požívanie alkoholických nápojov bolo štatisticky významným rizikovým faktorom zvlášť pre vznik zhubných nádorov tráviacich orgánov ($P < 0,04$). Zaoberali sa aj výsledkami 57 štúdií, kde sa až v 44 potvrdila korelácia pitia alkoholických nápojov so vznikom nádorového ochorenia a len 13 vykazovalo negatívnu koreláciu. Aj keď etylalkohol sám nie je preukázateľne karcinogénny, alkoholické nápoje obsahujú viac karcinogénnych zložiek, ktoré zvyšujú počet nádorov ústnej dutiny, hltanu, pažeráku, hrtanu, pečene a tráviacich orgánov vôbec. Nebezpečenstvo vzniku uvedených nádorov sa podstatne zvyšuje, ak človek zároveň holduje fajčeniu.

Z výsledkov prieskumu TAD (Tabak, alkohol, drogy) u žiakov ZŠ, študentov SŠ a ich učiteľov je zrejme, že „rastie aj rozsah skúsenosti s alkoholom, pričom priemerný vek prvého kontaktu (okolo 10 rokov) sa nedarí odsunúť na neskôr. Potvrzuje to potrebu včasnej primárnej prevencie už vo veku 8–10 rokov, keď je ešte cca polovica žiakov bez takejto skúsenosti“ (Nociar, 2011).

Kolibáš, Novotný, Turček (2008) ako nebezpečný spôsob konzumácie uvádzajú epizodické, víkendové excesívne pitie, ktoré je úzko spojené s vysokým rizikom poškodenia zdravia, vysokou mierou rizika závislosti od alkoholu, pridružením výskytu ďalších sociálno-patologických javov. Donovan, Jessor, Costa (1991) svojimi výskumnými štúdiami potvrdzujú rizikový pozitívny vzťah medzi nekonvenčnosťou ako hodnotou a rizikovým správaním. Autori uvádzajú, že mladí ľudia tvoriaci túto rizikovú skupinu sa nachádzajú dokonca v dvojitém riziku. Nekonvenčnosť je spájaná s vyšším rizikom výskytu zdravia ohrozujúceho správania a taktiež vedie k rozvoju tohto správania v takom rozsahu, že mladí ľudia na toto správanie začnú postupne nazeráť ako na konvenčné.

2.1. Sociálna práca s dieťaťom v detskom domove

V súvislosti so sociálnou prácou s dieťaťom v detskom domove hovoríme o multidisciplinárnom tíme. Multidisciplinárny tím tvoria pracovníci detského domova, sociálny pracovník Oddelenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, obec, akreditovaný subjekt, ďalšie spolupôsobiace subjekty (napr. škola, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie) a iní odborníci (detský lekár, psychológ, psychiater, špeciálny pedagóg atď.). Hrozenská (2011:58) konštatuje v súvislosti s konceptom kvality života, že „sociálna práca uprednostňuje faktor multidisciplinarity, ktorý je typický pre obsah činnosti realizovaných na poli sociálnej politiky, sociálnej práce, resp. sociálnych služieb“. Toto vnímanie možno aplikovať aj v práci s dieťaťom v detskom domove.

Pri realizácii plánu sociálnej práce s rodinou a dieťaťom je nevyhnutná

- dôsledná spolupráca všetkých zainteresovaných subjektov – detského domova, orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, obce, prip. akreditovaného subjektu, ktoré realizujú poradenskú, výchovnú a kontrolnú činnosť;
- pravidelné prehodnocovanie opodstatnenosti dočasného umiestnenia dieťaťa v detskom domove.

Kompetencie sociálneho pracovníka v detskom domove rozlišujeme vo vzťahu k dieťaťu, k profesionálnym rodinám a vo vzťahu k biologickým rodinám. V zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurately sociálny pracovník spolupracuje tak s vychovávateľmi, ako aj s obcou, Úradom práce sociálnych vecí a rodiny s oddelením sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a s rôznymi akreditovanými subjektmi. Jeho práca však nemá len administratívny charakter. Sociálny pracovník vykonáva metódy sociálnej práce s dieťaťom, najmä sociálne poradenstvo. Významnou mierou zabezpečuje sociálny pracovník starostlivosť o dieťa a jeho prípravu na osamostatnenie sa a úspešné začlenenie do spoločnosti po odchode z detského domova. Je potrebné, aby už počas pobytu dieťaťa v detskom domove participoval na jeho príprave na trh práce formou poradenstva pri voľbe povolania a pomáhal pri sprostredkovaní prvého zamestnania (Hudecová, Jusko a kol., 2010).

3. SKÚMANIE RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA DETÍ V DETSKÝCH DOMOVOCH

Na základe vyššie uvedených teoretických východísk definujeme výskumný cieľ ako: Identifikovať mieru výskytu konzumácie alkoholu u detí v detských domovoch. K danému cieľu si môžeme položiť nasledovnú výskumnú otázku (VO1): Aká je miera výskytu konzumácie alkoholu u detí z detských domovov? K uvedenému cieľu si stanovujeme hypotézy, pri ktorých vychádzame zo Záverečnej správy z prieskumu TAD u žiakov ZŠ, študentov SŠ a ich učiteľov v roku 2010 (Nociar, 2011).

Nakoľko chceme komparovať vybrané druhy rizikového správania vzhľadom na pohlavie a vek, pre lepšiu prehľadnosť ich zoskupujeme podľa daných premenných:

- komparácia konzumácie alkoholu vzhľadom na pohlavie,
- komparácia konzumácie alkoholu vzhľadom na vek.

3.1. Výberový súbor

Výberový súbor tvorilo spolu 141 detí z detských domovov v Nitrianskom kraji. Celkovo sme získali dáta zo siedmich detských domovov. Detské domovy boli oslovené zámerné, pričom v každom z nich boli vybrané deti vo veku od 11 do 19 rokov. Všetky zúčastnené DeD podpísali v zastúpení ich riaditeľa/ky informovaný súhlas s účasťou na danom výskume. Zo 141 respondentov bolo 78 dievčat (55%) a 63 chlapcov (45%).

77 detí je navštevujúcich základnú školu a 63 navštevujúcich strednú školu.

3.2. Metóda zberu dát

Pre zber dát bol vybraný dotazník ESPAD. ESPAD je projekt európskeho školského prieskumu o alkohole a iných drogách. Začal v polovici deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia z iniciatívy švédskych výskumníkov zo švédskej Rady pre alkohol a drogy. Hlavným cieľom medzinárodnej štúdie ESPAD je získať štandardné, vzájomne porovnateľné informácie o celkovom výskyte fajčenia, pitia alkoholu a užívania nelegálnych drog u európskej mládeže. Národným koordinátorom tohto projektu v Slovenskej republike bol v rokoch 1994 až 2010 doc. PhDr. Alojz Nociar, CSc., z Výskumného ústavu

Dalšia hypotéza sa týkala množstva vypitých alkoholických nápojov za posledných 30 dní vzhľadom na pohlavie detí.

H2: Predpokladáme, že chlapci z detských domovov skonzumovali počas predchádzajúcich 30 dní viac alkoholických nápojov ako dievčatá z detských domovov.

Vo všetkých piatich typoch alkoholu sme nezaznamenali signifikanciu nižšiu ako 0,05. Z toho vyplýva, že medzi chlapcami a dievčatami neexistuje štatisticky významný rozdiel v množstve skonzumovaného alkoholu za posledných 30 dní, a to konkrétne pri pive, mušte, alkopopse, víne a tvrdom alkohole.

H3: Predpokladáme, že chlapci z detských domovov začínajú piť alkoholické nápoje skôr ako dievčatá z detských domovov.

Rozdiely medzi chlapcami a dievčatami sme nezaznamenali v žiadnom z typov alkoholu, a dokonca ani pri prvom opití sa, a teda konštatujeme, že medzi chlapcami a dievčatami neexistuje štatisticky významný rozdiel ($p > 0,05$) z hľadiska veku začatia konzumovania alkoholických nápojov.

3.3.2. Konzumácia alkoholu u detí z detských domovov vzhľadom na vek

V danej časti sa zameriavame na komparáciu konzumácie alkoholu vzhľadom na to, či deti z detských domovov navštevujú základnú, alebo strednú školu. Prvá z hypotéz sa vzťahuje k dostupnosti alkoholu:

H4: Predpokladáme, že pre deti z detských domovov navštevujúce strednú školu sú alkoholické nápoje dostupnejšie ako pre deti z detských domovov navštevujúce základnú školu.

Pri pive, mušte, alkopopse, víne a aj tvrdom alkohole pozorujeme, že deti zo základných škôl uvádzajú vo vyššom množstve odpovede nemožné získať ako deti zo stredných škôl a zase naopak deti zo stredných škôl uvádzajú viac odpovedí, že je pre nich veľmi ľahké získať dané typy alkoholu ako pre deti zo základných škôl.

Na základe štatistického testovania prostredníctvom Pearsonovho Chi-kvadrátu zisťujeme, že vo všetkých prípadoch typov alkoholu je dosiahnutá signifikancia nižšia či rovná 0,05, čo značí, že medzi deťmi z detských domovov navštevujúcich základnú alebo strednú školu existuje štatisticky významný rozdiel v dostupnosti piva, muštu, alkopopsu, vína a tvrdého alkoholu. Deti z detských domovov navštevujúce strednú školu uvádzajú väčšiu dostupnosť piva, muštu, alkopopsu, vína a tvrdého alkoholu ako deti z detských domovov navštevujúce základnú školu.

Nasledujúca nami stanovená hypotéza znela:

H5: Predpokladáme, že deti z detských domovov navštevujúce strednú školu skonzumovali počas svojho života viac alkoholických nápojov ako deti z detských domovov navštevujúce základnú školu.

Medzi deťmi z detských domovov navštevujúcimi základnú a strednú školu existuje štatisticky významný rozdiel v množstve skonzumovaného alkoholu počas života a deti zo stredných škôl ho skonzumovali viac.

H6: Predpokladáme, že deti z detských domovov navštevujúce strednú školu skonzumovali počas predchádzajúcich 30 dní viac alkoholických nápojov ako deti z detských domovov navštevujúce základnú školu.

Na základe daných zistení konštatujeme, že medzi deťmi z detských domovov navštevujúcimi základnú a strednú školu existuje štatisticky významný rozdiel v množstve skonzumovaného piva a tvrdého alkoholu za posledných 30 dní, pričom deti navštevujúce strednú školu skonzumovali viac piva a tvrdého alkoholu.

4. DISKUSIA

Výskumnou otázkou Aká je miera výskytu konzumácie alkoholu u detí v detských domovoch? sme dospeli k nasledujúcim zisteniam.

Z hľadiska dostupnosti jednotlivých druhov alkoholu najväčšie množstvo detí z detských domovov uvádzalo za najviac nemožné získať alkopops, potom víno, tvrdý alkohol, mušt a nakoniec pivo.

31 % detí z detských domovov uviedlo že počas svojho života nevypili žiadny alkoholický nápoj, zvyšok detí požílo alkohol aspoň 1-krát. Čo sa týka požitia alkoholu počas 30 dní, viac ako 70 % detí z detských domovov nepožilo alkohol. Najčastejšie užívaný alkohol je pivo a za ním nasleduje tvrdý alkohol, víno a mušt. Najmenej bol ako alkohol požitý deťmi z detských domovov alkopops. Pétiová (2009) tiež

ých 30 dní vzhľadom

ádzajúcich 30 dní viac

o 0,05. Z toho vyplýva,

zstve skonzumovaného

tvrdom alkohole.

ípoje skôr ako dievčatá

v alkoholu, a dokonca

ú neexistuje štatisticky

ch nápojov.

ia to, či deti z detských

ostupnosti alkoholu:

ú sú alkoholické nápoje

dných škôl uvádzajú vo

opak deti zo stredných

oholu ako pre deti zo

drátu zistujeme, že vo

),05, čo značí, že medzi

je štatisticky významný

í z detských domovov

vína a tvrdého alkoholu

nzumovali počas svojho

kladnú školu.

uje štatisticky významný

h škôl ho skonzumovali

du skonzumovali počas

v navštevujúce základnú

navštevujúcimi základnú

vaného piva a tvrdého

ovali viac piva a tvrdého

etských domovoch? sme

eti z detských domovov

a nakoniec pivo.

lcoholický nápoj, zvyšok

ako 70 % deti z detských

zduje tvrdý alkohol, víno

ops. Pétiová (2009) tiež

uvádza, že deti najčastejšie pijú pivo, potom víno, destiláty a nakoniec likéry a najmenej množstvo predstavujú iné druhy alkoholických nápojov, ako sú napríklad rôzne miešané nápoje.

Vek deti, kedy po prvýkrát požíli alkohol, bol v najväčšej miere pri pive 9 rokov a menej, pri mušte taktiež 9 rokov a menej, pri alkopopse 12 rokov, pri víne 9 rokov a menej a pri tvrdom alkohole 15 rokov.

Čo sa týka opitia, viac ako polovica detí z detských domovov sa neopila nikdy (56 %). Pétiová (2008) uvádzala neopitie sa u 61,8% detí zo základných škôl a 25,9% žiakov zo stredných škôl. Ak by sme dané údaje spriemerovali, potom by údaj bol 43,85 % detí, ktoré sa neopili, zo základnej a strednej školy, pričom u detí z detských domovov je tento údaj vyšší.

Alkohol pre deti z detských domovov je ťažšie dostupný ako pre deti žijúce v rodinách. Dôvodom môže byť vo veľkej miere organizovaný osobný čas deti. Dalším faktorom je tá skutočnosť, že alkohol v detskom domove nie je dostupný, alkohol v domácnostiach je dostupný ľahko, a tak majú deti z rodín viac príležitosti k jeho konzumácii. Aj napriek tomu je potrebné upriamiť pozornosť na skutočnosť, že až takmer tretina detí v detských domovoch požíla alkohol počas nasledujúcich 30 dní. Bolo by vhodné sa zaoberať otázkou, kde a akým spôsobom si deti z detských domovov dokážu zadovážiť alkohol a ako funguje systém kontroly zo strany vychovávateľov.

Štatistické testovanie nám potvrdilo H1, zistili sme, že medzi chlapcami a dievčatami z detských domovov existuje štatisticky významný rozdiel v množstve alkoholu vypitého počas života, pričom chlapci vypili alkoholu viac ako dievčatá. Podľa zistení Pétiovej (2008) sú častejším konzumentom alkoholických nápojov chlapci, a to ako i na základných školách aj stredných školách. Rovnaké konštatovanie podáva Nociar (2011) a uvádza častejšiu vlastnú skúsenosť s pitím piva, vína a liehovín u chlapcov ako u dievčat.

V hypotéze č. 2 sme sa zaujímali o konzumáciu alkoholu za posledných 30 dní a stanovili sme si predpoklad, že chlapci z detských domovov skonzumovali počas predchádzajúcich 30 dní viac alkoholických nápojov ako dievčatá z detských domovov. Rozdiely sme neznamenali ani v jednom prípade, a preto hypotézu H2 zamietame a tvrdíme, že medzi chlapcami a dievčatami z detských domovov neexistuje rozdiel v množstve skonzumovaného alkoholu za posledných 30 dní, a to konkrétne pri pive, mušte, alkopopse, víne a tvrdom alkohole. Dané zistenie je prekvapivé, keďže množstvo alkoholu za celý život je výraznejšie u chlapcov ako u dievčat, ale nie za posledných 30 dní.

V nasledujúcej hypotéze sme predpokladali, že chlapci z detských domovov začínajú konzumovať alkoholické nápoje skôr ako dievčatá z detských domovov (H3). Rozdiely neboli štatisticky významné ani pri jednom type alkoholu, a preto hypotézu H3 zamietame a tvrdíme, že medzi chlapcami a dievčatami neexistuje štatisticky významný rozdiel z hľadiska veku začatia konzumovania alkoholických nápojov. Podľa Nociara (2011) vek prvých skúseností s legálnymi drogami bol nižší pri chlapcoch, čo sa nám v tomto prípade nepotvrdilo, a dievčatá z detských domovov rovnako ako chlapci začínajú konzumovať alkoholické nápoje v rovnakom veku ako chlapci.

Nasledujúca hypotéza č. 4 predpokladala, že pre deti z detských domovov navštevujúce strednú školu sú alkoholické nápoje dostupnejšie ako pre deti z detských domovov navštevujúce základnú školu. Štatistické testovanie prinieslo štatisticky významné rozdiely v prospech väčšej dostupnosti alkoholických nápojov pre deti zo strednej školy, a preto hypotézu H4 prijímame a tvrdíme, že deti z detských domovov navštevujúce strednú školu majú väčšiu dostupnosť k alkoholickým nápojom ako deti z detských domovov navštevujúce základnú školu.

V hypotéze č. 5 sme predpokladali, že deti z detských domovov navštevujúce strednú školu skonzumovali počas svojho života viac alkoholických nápojov ako deti z detských domovov navštevujúce základnú školu. V prípade množstva alkoholu sme potvrdili rozdiely medzi deťmi zo základnej školy a strednej školy, pričom deti zo strednej školy ho skonzumovali viac, a preto hypotézu H5 prijímame a tvrdíme, že deti z detských domovov navštevujúce strednú školu skonzumovali za svoj život viac alkoholu ako deti z detských domovov navštevujúce základnú školu. Naše zistenia sú v zhode aj v výsledkami Pétiovej (2008), kde pripisuje omnoho viac skúseností s nadmernou konzumáciou alkoholu práve stredoškólakom.

V poslednej hypotéze sme predpokladali, že deti z detských domovov navštevujúce strednú školu skonzumovali počas predchádzajúcich 30 dní viac alkoholických nápojov ako deti z detských domovov navštevujúce základnú školu. Testovanie danej hypotézy sa orientovalo na päť typov alkoholických nápojov. Na základe testovania sa rozdiely potvrdili len v dvoch prípadoch, a to konkrétne pri pive

a tvrdom alkohole. Z tohto dôvodu hypotézu H6 zamietame a tvrdíme, že medzi deťmi z detských domovov navštevujúcimi strednú a základnú školu neexistujú štatisticky významné rozdiely v konzumácii množstva alkoholu počas predchádzajúcich 30 dní pri všetkých typoch alkoholu. Deti navštevujúce strednú školu skonzumovali za posledných 30 dní viac piva a tvrdého alkoholu ako deti navštevujúce základnú školu, ale nie však muštu, alkopopsu a vína. Celkovo je možné zhodnotiť, že práve spomínané druhy alkoholu, kde rozdiel vyšiel nevýznamný, patria k tým druhom alkoholu, ktoré nie sú v takej obľube ako pivo alebo tvrdý alkohol. Treba však podotknúť, že pri množstve skonzumovaného alkoholu za celý život vyšli rozdiely medzi deťmi zo základných škôl a stredných škôl ako štatisticky významné.

Jedinečnosť realizovaného výskumu možno vidieť v jeho zameraní na skúmanie špecifickej skupiny, a to detí v detských domovoch, pričom výsledky možno aplikovať v praxi. Závažnosť problematiky ako aj dôraz na rozvíjanie výskumu v tejto oblasti potvrdzujú aj zistenia Golberga a kol. (2000), ktorí uvádzajú, že relevantným rizikovým faktorom drogovej závislosti je podceňovanie rizika, preceňovanie profitu vyplývajúceho napríklad z konzumácie alkoholu. Taktiež tento vnímaný krátkodobý profit z nadmernej konzumácie alkoholu zvyšuje náklonnosť k jeho užívaniu, pričom bezprostredný profit môže viesť k dlhodobým negatívnym zdravotným následkom. To zohráva v prevencii drogovej závislosti kľúčovú protektívnu rolu. Krčmová (2013) uvádza, že sociálny pracovník je kompetentný intervenovať v rámci riešenia týchto sociálno-patologických javov, pretože má na to dostatočné poznanie, schopnosti a zručnosti. Mnohé výskumné štúdie potvrdzujú pozitívny dopad skupinových intervencií školského sociálneho pracovníka v oblasti eliminovania sociálno-rizikových javov, medzi nimi aj v užívaní alkoholu. Larkin a Thyer (1999) realizovali výskum, ktorého sa zúčastnilo 52 detí. Tie boli náhodne rozdelené do 2 skupín. 1. skupine sa pravidelne poskytovalo skupinové poradenstvo, naopak 2. skupine len občasne a oneskorene až po vzniku alebo objavení sa niektorého zo sociálno-rizikových javov. Výskum trval tri mesiace. Pri analýze výsledkov sa objavili značné rozdiely v správaní, nadobudnutých sociálnych zručnostiach, v klíme skupiny ako aj v študijných výsledkoch participantov, ako aj v miere výskytu sociálno-rizikových javov.

Sociálna pomoc a sociálna podpora aj zo strany pomáhajúcich profesií zvyšuje odolnosť a zlepšuje kvalitu života detí a mládeže žijúcich v detských domovoch. Výskumy upozorňujú na význam sociálnych vzťahov, význam zaradenia do sociálnej skupiny, kde je poskytovaná podpora, kde môžu deti a mládež z detských domovov zažívať pocit prijatia a zmysluplné vzťahy. Tým sa zvyšuje ich odolnosť voči stresu, rizikovému správaniu a zdravotným rizikám. Dôležitými zručnosťami, ktoré majú v tejto sociálnej skupine deti a mládež za sprevádzania sociálneho pracovníka nadobúdať, sú efektívna komunikácia, riešenie konfliktov, zvládanie stresových situácií, sebaovládanie a plánovanie, rozvíjanie obranných mechanizmov a zručností týkajúcich sa nadväzovania a udržiavania vzťahových väzieb (Yendork, Somhlaba, 2015).

4.1. Odporúčania do praxe

Na základe štúdia odbornej domácej i zahraničnej literatúry a výsledkov výskumu si dovoľujeme navrhnúť nasledovné odporúčania týkajúce sa vzdelávania a praxe.

Ukazuje sa ako nevyhnutné, aby malo dieťa v detskom domove aspoň jednu kontaktnú osobu, na ktorú má vytvorenú silnú citovú väzbu, osobu, ktorú rešpektuje, od ktorej si vie brať pozitívne vzory, čo by mohlo viesť k postupnej eliminácii rizikového správania dieťaťa.

Zo strany detského domova je potrebné vytvoriť čo najideálnejšie podmienky so zreteľom na podporu kontaktu s takouto osobou s cieľom eliminovať emočnú depriváciu u detí. Môže ísť o osobu vychovávateľa, alebo aj o osobu blízku zo školského prostredia, prípadne z otvoreného prostredia, napr. spolužiak či kamarát. Tiež je nevyhnutná intervencia psychológa, či už v prostredí detského domova alebo mimo neho. Sociálny pracovník detského domova by mal v prípade požitia alkoholických nápojov dieťaťom úzko spolupracovať so sociálnym pracovníkom oddelenia SPODaSK.

Sociálny pracovník detského domova by mal viesť s dieťaťom rozhovor v pokojnej atmosfére, s cieľom porozumieť dôvodom dieťaťa, ktoré ho vedú k požívaniu alkoholických nápojov. Nie je vhodný represívny prístup, kedy je dieťa upozorňované na tú skutočnosť, že ak bude v tomto správaní pokračovať, bude umiestnené do reedukačného centra, ktorý z vlastnej praxe považujeme za demotivujúci a neúčinný.

Zo strany MPSVaR podporovať tvorbu a realizáciu preventívnych programov ako pre zamestnancov detských domovov, tak aj pre samotné deti s ohľadom na ich špecifické potreby.

- HROŇOVÁ, J. a kol. 2006. *Sociálna patológia pre sociálnych pracovníkov a pedagógov*. Banská Bystrica: PF UMB.
- HROZENSKÁ, M. 2011. *Kvalita života starších ľudí v priestore spoločenských väz*. Nitra: Effeta.
- HUDECOVÁ, A., JUSKO, P. a kol. 2010. *Profesijné kompetencie sociálnych pracovníkov v kontexte intencionálnych a inštitucionálnych reflexii*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.
- KOVÁRIK, J. a kol. 2004. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Portál.
- KRČMOVÁ, I. 2013. Školskí sociálni pracovníci a socializácia v slovenských školách. In: KOZON, A. 2013. *Etické otázky socializácie sociálnej práce a príbuzných vedných disciplín*. Trenčín: Spoločnosť.
- KOLIBÁŠ, E., NOVOTNÝ, V., TURČEK, M. 2008. Skúsenosti študentov vybraných fakúlt vysokých škôl s psychoaktívnymi látkami. *Alkoholizmus a drogová závislosť (Protialkoholický zborník)*, 43(4), 221–232.
- LARKIN, R., THYER, B. A. 1999. Evaluating Cognitive-behavioral Group Counseling to Improve Elementary School Students' Self-esteem, Self-control, and Classroom Behavior. *Behavioral Interventions*, 14(3), 147–161.
- MATĚJČEK, Z. a kol. 1997. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychiatrické centrum Praha.
- MATĚJČEK, Z. 2005. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada.
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. 2005. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál.
- MOJTOVÁ, M. 2008. *Sociálna práca v zdravotníctve*. Bratislava: SAP.
- MOJTOVÁ, M., KRČMĚRY, V. 2002. Alkoholizmus a možná korelácia so zhubným bujením. *Acta Chemotherapeutica: Časopis Slovenskej chemoterapeutickej spoločnosti SLS (SCHS)*, 11(2), 125–137.
- NOCIAR, A. 2011. *Zižvereční správa z prieskumu TAD u žiakov ZŠ, študentov SŠ a ich učiteľov v roku 2010* [online]. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. [20. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.infodrogy.sk/index.cfm?module=Library&page=Document&DocumentID=845>
- PĚTIOVÁ, M. 2008. *Sociálno-patologická problematika mládeže v SR* [online]. Bratislava: FF UK Bratislava. [15. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.iuventa.sk/sk/Vyskum-mladeze/Vyskumy-katalog-dat/2007/Socialno-patologicka-problematika-mladeze-v-SR-1.alej>
- ŠIRŮČEK, J. a kol. 2007. Sociální opora rodičů a vrstevníků a její význam pro rozvoj rizikového chování v adolescenci. *Československá psychologie*, 51(5), 476–488.
- YENDORK, J. S., SOMHLABA, N. Z. 2015. The Role of Demographic and Positive Psychological Factors on Quality of Life in Ghanaian Orphans Placed in Orphanages: An Exploratory Study. *Child Indicators Research*, 2016, 9(2), 429–443.

Polky pro autory(zkrácená verze, plný text je dostupný na www.socialniprace.cz)

Časopis vychází čtyřikrát ročně v českém a slovenském a dvakrát ročně v anglickém jazyce a publikuje co neširší spektrum článků relevantních pro sociální práci. Články mohou být zaměřeny na jakýkoliv aspekt praxe, výzkumu, teorie či vzdělávání. Časopis je rozdělen na tiskovou akademickou část a online publicistiku dostupnou na www.socialniprace.cz. Zatímco akademická část referuje o výzkumu a informuje o zajímavých knihách, online publicistická část je určena pro publikaci tematicky atraktivních námětů z praxe zpracovaných různorodými publicistickými žánry. Tisková část časopisu má následující strukturu:

1. Editorial
2. Studie, výzkumy, analýzy
3. Recenze knih

1. Pokyny autorům studií, výzkumů a analýz

Redakce přijímá příspěvky, které odpovídají profilu časopisu. Zaslany příspěvek musí být určen výhradně pro publikaci v časopise Sociální práce / Sociálna práca. Počet příspěvků od jednoho autora je omezen na dva za jeden rok.

Nabídka rukopisů a recenzní řízení

Akademickým textem se pro účely našeho časopisu rozumí výzkumná, popřípadě přehledová stať (teoretická, historizující aj.). Předpokladem zařazení příspěvku do recenzního řízení je skutečnost, že v textu autor systematicky pracuje s relevantními prameny, objasňuje výzkumnou metodologii a s ohledem na svůj výzkumný cíl prezentuje také zjištění. Vzhledem k profesnímu charakteru časopisu preferujeme texty, které obsahují vedle zmíněných aspektů také aplikační dimenzi, v níž autor objasňuje relevanci svých zjištění v kontextu sociální práce.

Recenzní řízení je oboustranně anonymní a je prováděno dvěma na sobě nezávislými recenzenty. Studentské práce procházejí jedním recenzním řízením. Práce jsou posuzovány po stránce obsahové i formální. V případě potřeby může být práce vrácena autorům k doplnění či k přepracování. Na základě posudků bude rozhodnuto o jejich přijetí či odmítnutí. Ve sporných případech rozhoduje editor čísla. Redakce se prostřednictvím e-mailové komunikace zasílají dvě provedení rukopisu. Jedno z nich nesmí obsahovat žádné údaje, které by mohly vést k identifikaci autora. Druhé provedení příspěvku odešle v kompletní verzi.

Redakce si vyhrazuje právo provádět drobné stylistické úpravy. Nevyžádané rukopisy a přílohy se nevracejí.

Rozhodnutí o vydání

O výsledku recenzního řízení je autor vyrozuměn nejpozději do šesti měsíců od data obdržení stať.

Náležitosti rukopisu

Text musí být napsán v souladu s platnými jazykovými normami (viz plná verze Pokynů autorům na www.socialniprace.cz).

- I. **Titulní strana** obsahuje výstižný a stručný název práce v češtině – nebo slovenský ekvivalent – a v angličtině, jména všech autorů, biografickou charakteristiku a v poznámce pod čarou také afilaci autora.
- II. **Český nebo slovenský abstrakt** v rozsahu maximálně 200 slov.
- III. **Klíčová slova** v češtině (slovenštině).
- IV. **Abstrakt** v angličtině v rozsahu maximálně 200 slov.
- V. **Klíčová slova** v angličtině. Použijte prosím max. dvouvýrazová slovní spojení.
- VI. **Vlastní text** (rozsah maximálně 10 000 slov).
- VII. **Seznam citované literatury: Autory žádáme, aby zvýšenou pozornost věnovali přesnému a korektnímu odkazování** (viz plná verze Pokynů autorům na www.socialniprace.cz).
- VIII. **Tabulky a grafy: Tabulka nesmí být širší než 14 cm. Výška písma alespoň 8–10. Při grafech použijte laskavě výrazné kontrastní barvy** (upozorňujeme, že časopis je černobílý).

2. Publikáční etika a jiné informace

Rukopisy jsou posuzovány v publikačním řízení sestávajícím z posouzení 1. oborové přiměřenosti článku jedním členem redakční rady a 2. oboustranně anonymního recenzního řízení dvěma odborníky z veřejného seznamu recenzentů umístěného na našich webových stránkách.

Texty jsou posuzovány výhradně na základě jejich intelektuální hodnoty bez ohledu na autorovu rasu, pohlaví, sexuální orientaci, vyznání, etnický původ, občanství nebo politické názory.

Redakce časopisu SP/SP vynaloží veškeré úsilí k zachování nestranosti recenzního řízení, aby nedošlo k odhalení identit akterů recenzního řízení. Autor, u něhož byl prokázán plagiát nebo falšování dat, ztrácí možnost v časopise SP/SP publikovat.

Autor zasláním příspěvku uděluje souhlas k užití svého příspěvku v elektronických databázích, ve kterých je časopis SP/SP indexován. Časopis je též volně dostupný na webových stránkách www.socialniprace.cz.

Přetisknout část uveřejněného textu nebo jeho užití v jiné publikaci lze jen s citací původu textu.

Notice to Contributors(short version, full text is available at www.socialniprace.cz)

The journal Czech and Slovak Social Work is published four times in the Czech and Slovak language and twice in the English language each year. The journal publishes the widest range of articles relevant to social work. The articles can discuss on any aspect of practice, research, theory or education. Our journal has the following structure:

- Editorial
- Articles (academic part)
- Book reviews

1. Instructions to authors of academic articles

Editors accept contributions that correspond to the profile of the journal (see "Our mission"). The contribution has to be designated only for publishing in the journal Czech and Slovak Social Work. It can also be a contribution which has already been published in another journal, after being reviewed and supplemented.

The offer of manuscript receipt and review procedure

The academic text intended for publishing in the journal should be a research or overview essay (theoretical, historical, etc.). For the article to be accepted to the review procedure, the author of the text must work systematically with the relevant sources, explain the research methodology and present a conclusion with regard to the research goal. Because the journal has a specific professional nature, texts are preferred which also contain application aspects where the author explains the relevance of their conclusions in the context of social work.

The review process is reciprocally anonymous and is carried out by two independent reviewers. Student works are subject to single review process. Academic and student works are judged in terms of content and form. If necessary, a work may be returned to the authors for supplementation or rewriting. Based on the assessments of the review process a decision will be made to either accept and publish the article in our journal or to reject it. The Chairman of the Editorial Board will decide in questionable cases. Please send two versions of the article to the editor via e-mail. The first one may contain information which could reveal the identity of the author. The second version should be the complete and final text.

Decision to publish

Authors are informed about the result of the review process within six months from the date of receipt of the text/manuscript.

Manuscript requirements

The text must be written in accordance with applicable language standards.

- I. **Front page** contains a descriptive and brief title of the article in English; the names of all authors, biographical characteristics and also contact affiliation of all authors in the footnote.
- II. **Abstract** in English with a maximum of 200 words.
- III. **Keywords** in English.
- IV. **The text of the article** (maximum of 10,000 words).
- V. **List of references:** Authors are requested to pay attention to correct and accurate referencing (see full Notice to Contributors on www.socialniprace.cz).
- VI. **Tables and charts:** tables must not be wider than 14 cm. Font size is to be at least 8 to 10 points. In the charts, please use contrasting colours (mind the journal is black-and-white only).

2. Ethics and other information

Manuscripts are assessed in the review proceedings which comprise 1) the assessment of professional appropriateness by one member of the Editorial Board, and 2) bilaterally anonymous review by two experts from the list of reviewers posted on our website.

The text is assessed exclusively on the basis of its intellectual value, irrespective of the author's race, gender, sexual orientation, religion, ethnic origin, citizenship or political views.

The editors of the journal make every effort to maintain impartiality of the review proceedings not to disclose the identity of the reviewers and other participants in the proceedings. The author whose work was demonstrably proved to contain plagiarisms or forged data shall lose an opportunity of publishing in the Journal.

By sending the article, the authors give their consent to its use in the electronic databases where the Journal is indexed. The Journal is freely available at HYPERLINK "<http://www.socialniprace.cz>".

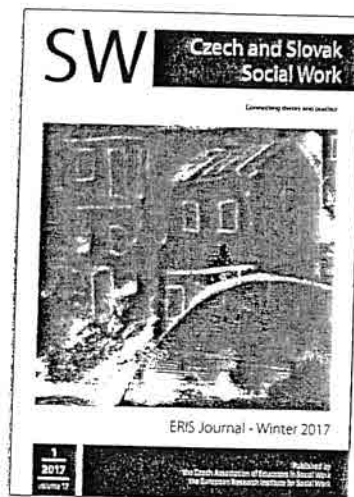
stanovisko stojí zochi-voči
ného názorového prúdu.
o časopisu evokuje uva-
lobornej i laickej verejnos-
Terapia áno, či nie? Ak
pôsobom, kde, kto ju má,
v zmysle akej platnej le-
ak nie, tak prečo, čo ju má
it?

xívneho snaženia oslove-
etičiek sociálnej práce je:
idné myšlienky súčasných
ektivných (socio)terapeu-
v s možnosťou kompará-
om kontexte;
ený inštitucionálny a in-
ehľad dôležitých metód
cio)terapii;
ožnosti a výsledky výsku-
rapii, ktoré by validizovali
chodiská.

paratívnej syntézy by sa
i mostíkom ďalšej, hlbšej
zšíreniu pohľadu na „sú-
obohateniu metodického
ladnej, ako aj špecifickej
vzkou tak zostáva reflexia
kontexte sociálnej práce.

Dr. Beáta Balogová, PhD.,
editorka čísla

Poslední vydaná čísla

ISSN 1213-6204 (Print)
ISSN 1805-885X (Online)

www.socialniprace.cz